

Datagebruik voor instructieverbetering: kansen en valkuilen

Gert Gelderblom

1

Expertis
ONDERWIJSADVISEURS

UNIVERSITY OF TWENTE.

**Dr. Gert
Gelderblom**

2

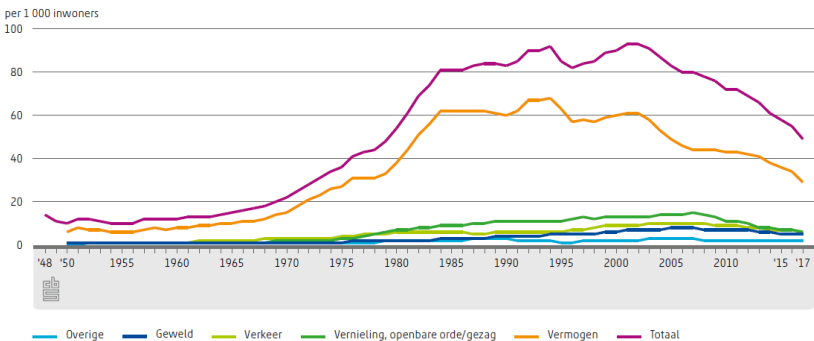

Het mysterie van de verdwenen criminaliteit

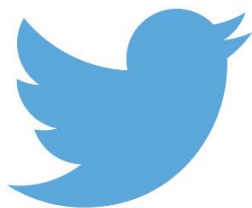
Mei 2018

3

Criminaliteit in Nederland gedaald naar niveau van 1980

4

Hell monster @DnHellemonder · 7 mei

Als antwoord op @NOS

Hahahahahahaha zelfs een kleuter weet dat dit niet klopt

1

5

MichielDeRuyter @MichieldaRuiter · 7 mei

Als antwoord op @NOS

Het eerste wat met statistiek verloren gaat, is de waarheid...

4

Hans den Uijl @Uijlenbal · 22 uur

Als antwoord op @NOS

hahahaaaa.....gij gelooft dat....😞.....zet je fiets maar buiten vannacht....pffff

1

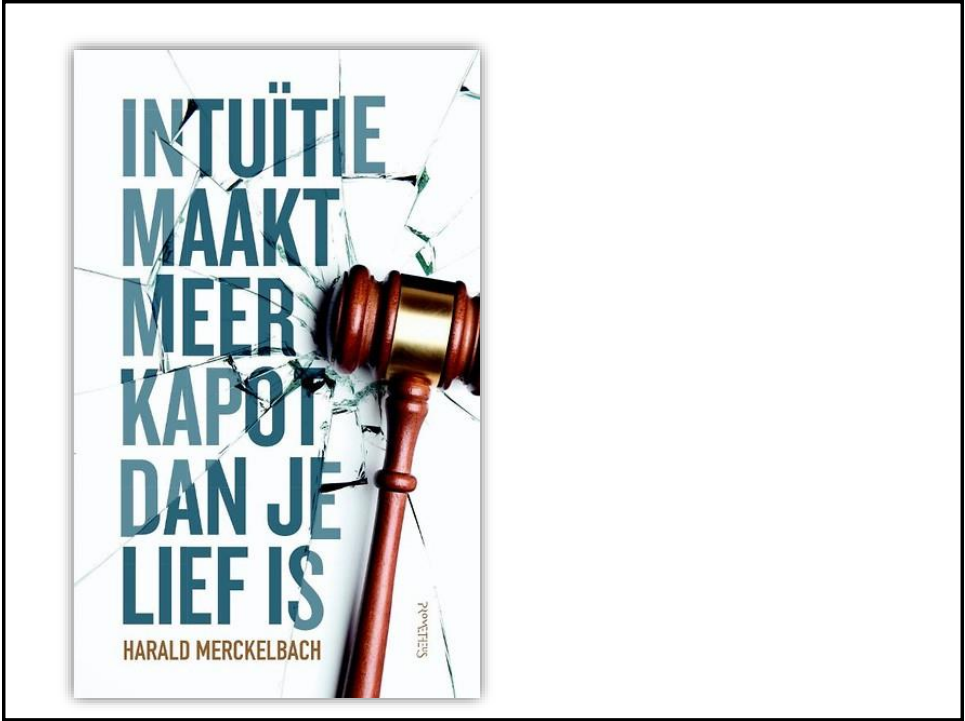
Geert Jeelof @GeertJeelof · 7 mei

Als antwoord op @NOS

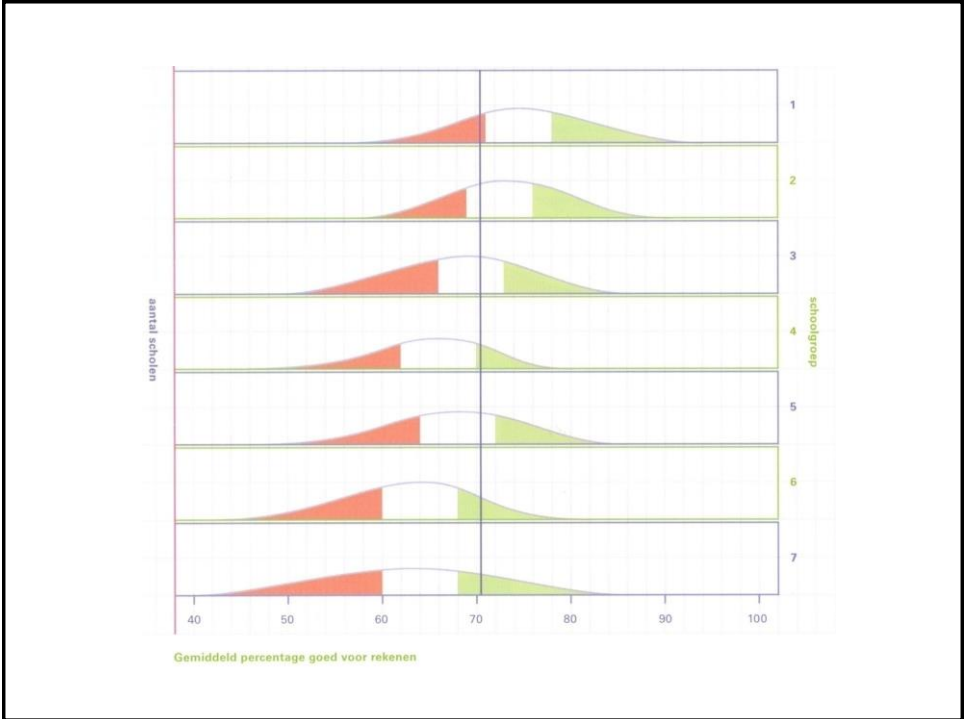
Op standpunt.nl blijkt 80% daarover een heel andere beleving te hebben...
In hoeverre zijn die gegevens betrouwbaar?

[@statistiekcb](#)s

6

7

8

Sterke basisscholen

1. Steken meer energie in verbeteren kwaliteit
2. Bieden de leerstof voor alle leerlingen aan
3. Leerkrachten dragen zorg voor een taakgerichte werksfeer
4. Leerkrachten leggen goed uit
5. Leerkrachten betrekken leerlingen actief bij de lesinhoud
6. Leerlingenzorg:
 - *aard van de zorg gebaseerd op deugdelijke analyses,*
 - *zorg wordt planmatig uitgevoerd en geëvalueerd*
7. Leerstofaanbod taal beter afgestemd op onderwijsbehoeften
8. Expliciet onderwijs in leer- en oplossingsstrategieën

Bron: Inspectie (2009), De sterke basisschool

9

De belangrijkste factor voor de leerresultaten van leerlingen is wat hun leraren weten en kunnen.

De kennis en vaardigheden van leraren maken meer verschil voor het leren van leerlingen dan welke andere factor dan ook.

Linda Darling – Hammond

Edutopia: What Works in Public Education
© 2010 The George Lucas Educational Foundation

10

De kwaliteit van de leraar heeft direct effect op de leerprestaties.

Bron:

Rekenonderwijs op de basisschool
conclusie 6.1

11

Belang van instructie

“De resultaten verbeteren als de instructie

- het lesgeven in de groepen - verbetert.”

John Hattie, 2007

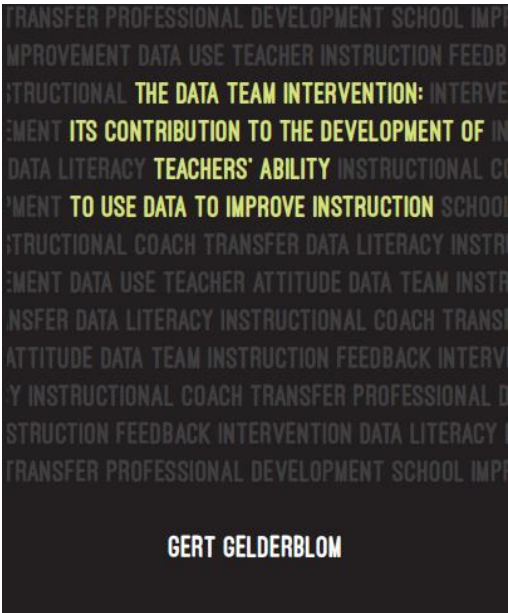
12

Krijgen leraren voldoende mee vanuit de opleiding?

Een derde van de afgestudeerden aan lerarenopleidingen geeft aan dat de opleiding hen onvoldoende heeft voorbereid op de dagelijkse praktijk. Het gaat hierbij vooral om zaken als het volgen en analyseren van de ontwikkeling van leerlingen, het aanpassen van de instructie op de onderwijsbehoeften van leerlingen met een leerachterstand of voorsprong, en het realiseren van passende leerlingenzorg.

Bronnen: Onderwijsverslag 2013/2014 & Beginnende leraren kijken terug (2015)

13

14

Onderzoeksvraag

Wat is het effect van de datateam-interventie op de datageletterdheid en attitude van leraren, en op hun vermogen om data te gebruiken om hun instructie te verbeteren?

Met andere woorden:

Gaan leraren beter lesgeven nadat ze aan een datateam hebben deelgenomen?

15

Studie 1

Welke data worden door leraren gebruikt om de instructie aan te passen, en in welke mate verschillen leraren hierin van elkaar?

Welke rol speelt het gebruik van data door leraren bij het verbeteren van hun instructie?

16

Toetsgegevens

17

Observatiegegevens

18

Achtergrondgegevens leerlingen

Gemeente
Wassenaar

✗ Gemeente
✗ Amsterdam
✗ Zuidoost

19

Inspectiegegevens

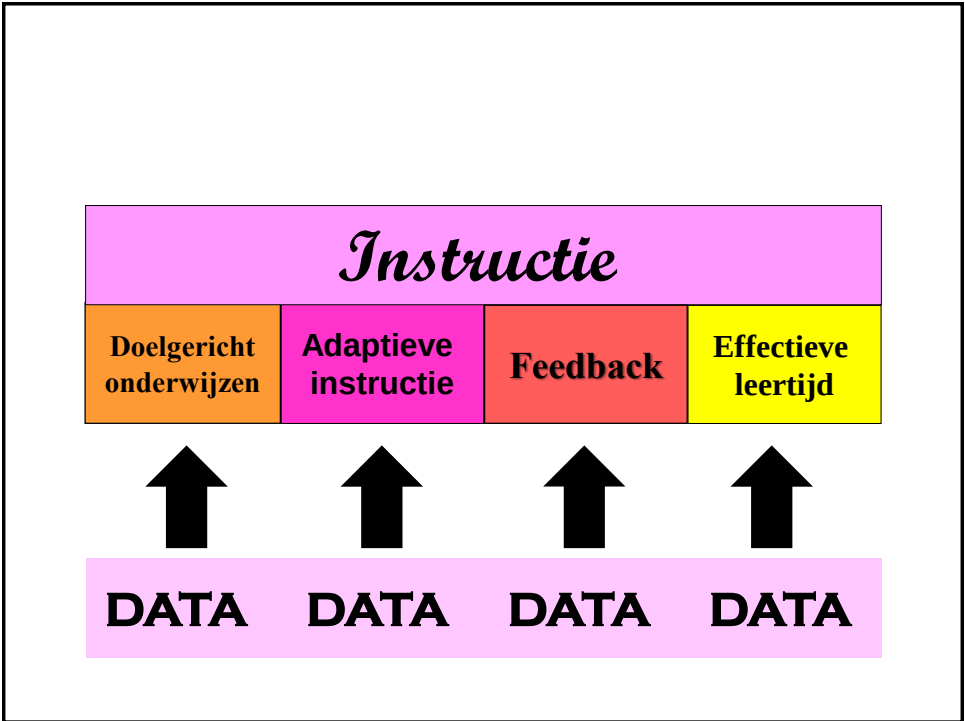
Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

20

21

22

Bevindingen

- Scholen beschikken over veel data.
- Leraren vinden van zichzelf dat ze veel data gebruiken.
- Leraren maken vooral gebruik van data afkomstig van methodetoetsen, leerlingvolgsysteem en observaties.

23

Bevindingen

- Datagebruik van leraren beperkt zich voornamelijk tot situaties waarin zich een probleem voordoet (tegenvallende resultaten, risicoleerlingen)
- Datagebruik van leraren is oppervlakkig.

“In de bovenbouw wordt er wel meer naar de eindtoets gekeken dan in de onderbouw. Maar er wordt niet zo heel diep op in gegaan. Wanneer je voor de inspectie goed bent, is het voor de meesten wel goed.”

24

Studie 2

Welke factoren bevorderen dat leraren in het primair onderwijs data gebruiken om hun instructie te verbeteren?

25

Beïnvloedende factoren datagebruik

- Datageletterdheid
- Attitude ten aanzien van datagebruik
- Leiderschap
- Samenwerking
- Gedeelde visie en heldere doelen
- Ondersteuning en professionalisering
- Kenmerken van data

26

Bevindingen

Attitude leraren tav datagebruik voor instructieverbetering

Ondersteuning en professionalisering

27

Bevindingen

Attitude leraren tav datagebruik voor instructieverbetering

- Zorgen over eenzijdige gerichtheid op cognitieve zaken
- Druk van bovenaf kan leiden tot oppervlakkig datagebruik

‘Aan de ene kant zeg ik opbrengstgericht werken is goed, want daardoor verbeter je je onderwijs en haal je meer uit je leerlingen. Aan de andere kant denk ik dat je nog veel meer kanten van een leerling hebt en dat we die niet over het hoofd mogen zien.’

‘We ervaren het in eerste instantie als van bovenaf opgelegd, ontstaan vanuit een angstcultuur vanuit de overheid. We hebben het gevoel dat we vanuit de onderwijsinspectie afgerekend op taal en rekenen.’

28

Bevindingen

Ondersteuning en professionalisering

- Rol intern begeleider

‘De intern begeleider gaat heel specifiek met de leerkracht kind voor kind langs om te kijken wat de resultaten zijn. De intern begeleider bespreekt met de leerkracht de acties die de leerkracht zich voorgenomen heeft, of het de goede acties zijn.’

29

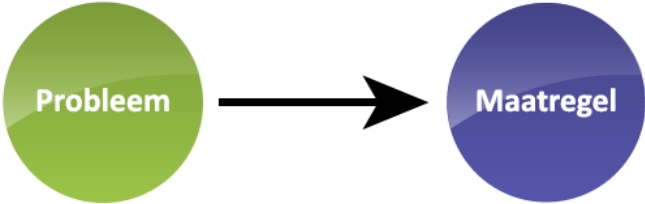
Studie 3

Wat is het effect op hun kennis, vaardigheden en attitude wanneer leraren geprofessionaliseerd worden door middel van de datateam-interventie?

30

Herkent u dit?

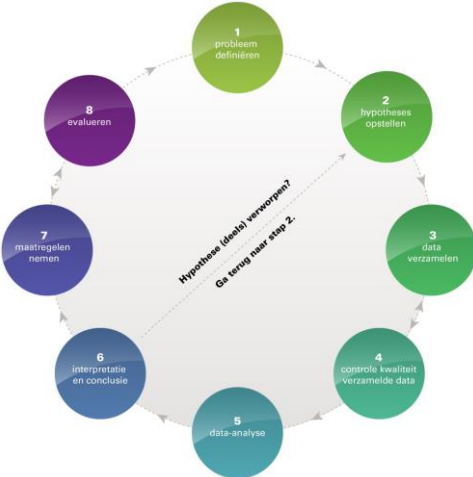
Van probleem direct naar maatregelen nemen.

Bron: De datateammethode (Schildkamp e.a., 2014)

31

De datateaminterventie

Bron: De datateammethode (Schildkamp e.a., 2014)

32

Het leren van leraren

- Focus op vakinhoud en vakdidactiek
- Actief en onderzoekend leren
- Samenhang met beleid
- Duur en permanentheid
- Samenwerken

Bron: Van Veen, Zwart, Meirink, & Verloop (2010)

33

Datageletterdheid

- Identificeren van problemen
- Verzamelen van data
- Transformeren van data in kennis
- Conclusies vertalen in interventies
- Evalueren van verbetermaatregelen

34

Bevindingen

- Professionalisering leraren dmv datateam-interventie heeft positief effect op datageletterdheid en attitude leraren.
- Vooral toename op: *identificeren problemen, verzamelen van data en data omzetten in kennis.*
- Geen toename op: *conclusies vertalen naar verbetermaatregelen, evalueren verbetermaatregelen*
- Leraren ontwikkelen een meer onderzoekende houding:
 - Data worden grondiger geanalyseerd
 - Minder snel naar oplossingen

35

Studie 4

Wat geven leraren aan dat de effecten zijn van de datateam-interventie op hun instructie?

36

Bevindingen

- Professionalisering en ondersteuning van leraren dmv de datateam-interventie heeft een positief effect op het denken van leraren, op de werkhouding, lesvoorbereidingen, en op het zoeken naar mogelijkheden om de instructie te verbeteren.
- Bij enkele leraren tevens effect op instructie in de klas. Deze veranderingen vooral gevolg van gesprekken en literatuurstudie.

37

Bevindingen

- Professionalisering en ondersteuning van leraren dmv de datateam-interventie heeft een positief effect op het denken van leraren, op de werkhouding, lesvoorbereidingen, en op het zoeken naar mogelijkheden om de instructie te verbeteren.
- Bij enkele leraren tevens effect op instructie in de klas. Deze veranderingen vooral gevolg van gesprekken en literatuurstudie.

“Ik spreek de kinderen niet meer aan met ‘goed gedaan’, maar ik bespreek waarom ze iets goed gedaan hebben. Ik zeg dan ‘je hebt die som goed gemaakt, of je hebt die oefening van taal goed, doordat je hem op die en die manier hebt aangepakt. Want dit is de manier die we besproken hadden.’ Want als ik zeg ‘goed zo!’ dan is dat loze feedback, wat geen impact heeft. Dat heb ik geleerd.”

38

Discussie

	Nabije transfer	Verre transfer
Conceptueel datagebruik	Ontwikkelen van een onderzoekende houding, nieuwe inzichten, nadenken over mogelijke instructieverbeteringen adhv data, sterk gerelateerd aan het probleem dat centraal staat in het datateam.	Ontwikkelen van een onderzoekende houding, nieuwe inzichten, nadenken over mogelijke instructieverbeteringen adhv data, voor totaal nieuwe situaties.
Instrumenteel datagebruik	Bestuderen en bediscussiëren adhv data dat leidt tot onmiddellijke en specifieke instructieverbetermaatregelen in situaties die sterk gerelateerd zijn aan het probleem dat centraal staat in het datateam	Bestuderen en bediscussiëren adhv data dat leidt tot onmiddellijke en specifieke instructieverbetermaatregelen voor totaal nieuwe situaties.

39

Aanbevelingen (bestuurders, schoolleiders, intern begeleiders)

- Kies voor het analyseren van data in datateams
- Professionalisering leraren in datagebruik kost tijd over een langere periode
- Besteed aandacht aan de attitude en motivatie van leraren om data te gebruiken (pressure <> support)
- Zie data breder dan alleen opbrengstgegevens
- Zicht hebben op kwaliteit onderwijsleerproces: analyseer data
- Veranderingen in instructie betreffen veelal diepe veranderingen; jarenlange gewoonten moeten soms worden afgeleerd, nieuwe automatismen moeten worden aangeleerd
- Investeer in de kwaliteit van de ondersteuning van leraren!

40

Aanbevelingen

(leraren en intern begeleiders)

- Gebruik toetsgegevens om de effectiviteit van je onderwijs te evalueren
- Analyseer ook wanneer de resultaten wel aan de normen voldoen
- Maak gebruik van meerdere databronnen: ook methodetoetsen!
- Maak ook categorieënanalyses
- Combineer informatie uit data met eigen je expertise en die van je collega's
- Weg met papieren tijgers: stop met tijdrovende groepsplannen
- Bereid je onderwijs per blok of periode voor
- Stel inhoudelijke doelen

41

Zijn uw leraren voldoende datageletterd om informatie uit data te gebruiken om de instructie te verbeteren?

Hoe kunt u als schoolleider eraan bijdragen dat datagebruik leidt tot beter lesgeven?

42

Hoe stuurt u op het handelen van uw leraren in de klas?

Hoe zou u gericht kunnen sturen op het leren van leraren, zodanig dat de leerlingenresultaten er beter van worden?

43

Meer lezen?

- Gelderblom, G. (2017). The data team intervention: its contribution to the development of teachers' ability to use data to improve instruction.
- Gelderblom, G. (2010). Waarom zijn opbrengstgerichte scholen succesvol?
- Gelderblom, G. (2018). Verbeter je instructie: gebruik data. (Didactief, 48-5)
- Inspectie van het Onderwijs (2009). De sterke basisschool.
- Inspectie van het Onderwijs (2014). De kwaliteit van schoolleiders in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs.
- Schildkamp, K. e.a. (2014). De datateammethode.
- Timperley, H. e.a. (2008), Teacher professional learning and development.
- Van Veen e.a. (2010). Professionele ontwikkeling van leraren.
- Vernooy, K. (2012). Elk kind een lezer. (Garant).
- Visscher, A. J. (2018). Gericht ontwikkelen van leerkrachtkwaliteiten.

44

Bedankt voor uw aandacht!

Gert Gelderblom
Directeur/Senior Adviseur
06 – 49 355 688
gert.gelderblom@expertis.nl

Expertis Onderwijsadviseurs
HENGELO - AMERSFOORT
www.expertis.nl